

QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

Olim Xayrullayev Itolmasovich

Iqtisod fanlari doktori (PhD), dotsent

Yuldashev O‘tkirjon Ibragimovich

Xalqaro innovatsion universitet, Iqtisodiyot va moliya kafedrası

2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirishning ustuvor yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Xususan, institutsional asoslarni mustahkamlash, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash vositalarini diversifikatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, shaffoflik va samaradorlikni oshirish masalalari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, davlat va xususiy sektor hamkorligini kengaytirish, manzilli yordam tizimini takomillashtirish hamda monitoring va baholash mexanizmlarini kuchaytirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Maqola natijalari qo‘llab-quvvatlash siyosatini samarali tashkil etish va barqaror rivojlanishni ta’minlashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, ustuvor yo‘nalishlar, institutsional islohotlar, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, raqamli texnologiyalar, shaffoflik, samaradorlik, davlat-xususiy sheriklik, manzilli yordam, monitoring va baholash, barqaror rivojlanish.

Аннотация. В данной статье анализируются приоритетные направления совершенствования механизмов поддержки. В частности, рассматриваются вопросы укрепления институциональных основ, диверсификации инструментов финансовой поддержки, внедрения цифровых технологий, повышения прозрачности и эффективности. Также разрабатываются предложения и рекомендации по расширению сотрудничества между государственным и частным секторами, совершенствованию системы адресной помощи и усилению механизмов мониторинга и оценки. Результаты исследования направлены на повышение эффективности политики поддержки и обеспечение устойчивого развития.

Ключевые слова: механизмы поддержки, приоритетные направления, институциональные реформы, финансовая поддержка, цифровые технологии, прозрачность, эффективность, государственно-частное партнёрство, адресная помощь, мониторинг и оценка, устойчивое развитие.

Abstract. This article analyzes the priority areas for improving support mechanisms. In particular, it examines the strengthening of institutional foundations, the diversification of financial support instruments, the introduction of digital technologies, and the enhancement of transparency and efficiency. The paper also develops proposals and recommendations for expanding cooperation between the public and private sectors, improving targeted assistance systems, and strengthening monitoring and evaluation mechanisms. The findings aim to enhance the effectiveness of support policies and ensure sustainable development.

Keywords: *support mechanisms, priority areas, institutional reforms, financial support, digital technologies, transparency, efficiency, public-private partnership, targeted assistance, monitoring and evaluation, sustainable development.*

Kirish

Zamonaviy rivojlanayotgan iqtisodiyot va ijtimoiy muhitda qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari davlat va jamiyat uchun muhim strategik ahamiyatga ega. Ular na faqat moliyaviy yordam, balki institutsional, texnologik va gumanitar sohalarida ham barqaror rivojlanishni ta’minlaydi. Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining samaradorligi iqtisodiy faollikni qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy tenglikni ta’minlash va innovatsion rivojlanishni rag‘batlantirishdagi asosiy omili hisoblanadi.

Ammo amaliyotda ko‘plab mexanizmlar samaradorligi pastligi, institutsional va moliyaviy kafolatlar yetishmasligi, shaffoflikning cheklanganligi, hamda monitoring va baholash tizimlarining zaifligi bilan tavsiflanadi. Shu sababli, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish masalasi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va siyosiy jihatdan ham ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Maqolada mazkur sohadagi asosiy ustuvor yo‘nalishlar, ya’ni institutsional asoslarni mustahkamlash, moliyaviy va raqamli mexanizmlarni takomillashtirish, davlat va xususiy sektor hamkorligini kengaytirish hamda monitoring va baholash tizimlarini rivojlantirish masalalari chuqur tahlil qilinadi. Bu tahlil orqali qo‘llab-quvvatlash siyosati samaradorligini oshirish va barqaror rivojlanishni ta’minlash bo‘yicha ilg‘or tavsiyalar ishlab chiqish imkoniyati yaratiladi.

1. Institutsional asoslarni mustahkamlash:

Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining samaradorligi asosan ularning institutsional asoslariga bog‘liq. Institutsional islohotlar, adolatli va shaffof qonunchilik bazasi, samarali boshqaruv tizimi va mas’uliyatli institutlar tashkil etish orqali iqtisodiy va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash samaradorligi sezilarli darajada oshiriladi. Shuningdek, davlat va mahalliy organlar orasida o‘zaro hamohanglik, byurokratik to‘siqlarni kamaytirish va faol monitoring mexanizmlarini joriy etish institutsional jihatdan barqaror qo‘llab-quvvatlashni ta’minlaydi.

2. Moliyaviy mexanizmlarni diversifikatsiya qilish:

Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari ko‘pincha davlat byudjetiga bog‘liq bo‘lib, bu ularning doimiylikini va samaradorligini cheklaydi. Shu bois, ustuvor yo‘nalishlardan biri – moliyaviy vositalarni diversifikatsiya qilishdir.

Xususan:

- xususiy sektor investitsiyalari va grantlardan foydalanish;
- kredit va subsidiyalar tizimini rivojlantirish;
- moliyaviy yordamning manzilli va samarali tarzda taqsimlanishi;
- risklar va investitsion barqarorlikni ta’minlaydigan mexanizmlarni joriy etish.

Bu choralar qo‘llab-quvvatlashning barqarorligini oshiradi va resurslarni oqilona taqsimlash imkoniyatini yaratadi.

3. Raqamli texnologiyalarni joriy etish:

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Elektron platformalar, avtomatlashtirilgan monitoring va baholash tizimlari qo‘llab-quvvatlash jarayonini shaffof va samarali qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali faol ishtirokchilar, ularning ehtiyojlari va qo‘llab-quvvatlash natijalarini aniq kuzatish imkoniyati paydo bo‘ladi, bu esa manzilli yordamning samaradorligini oshiradi.

4. Davlat-xususiy sektor hamkorligini kengaytirish:

Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirishda davlat va xususiy sektor o‘rtasida samarali hamkorlik muhim ahamiyatga ega.

Hamkorlik:

- loyihalar va dasturlarni moliyalashtirishda;
- innovatsion yechimlarni joriy etishda;
- malakali kadrlar tayyorlashda va resurslarni optimal taqsimlashda qo‘l keladi.

Bu hamkorlik orqali nafaqat moliyaviy resurslar ko‘payadi, balki qo‘llab-quvvatlash tizimining shaffofligi va samaradorligi ham oshadi.

5. Monitoring va baholash mexanizmlarini kuchaytirish

Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari natijalarini doimiy baholash va monitoring qilish tizimi yo‘qligi ularning samaradorligini pasaytiradi. Shu sababli, ustuvor yo‘nalishlardan biri – monitoring va baholash mexanizmlarini takomillashtirish.

Bu jarayonda:

1. Ko‘rsatkichlar va indikatorlar asosida natijalarni baholash;
2. Muvaffaqiyat va muammolarni aniqlash;
3. olingan natijalarga muvofiq tizimni o‘zgartirish va optimizatsiya qilish muhim ahamiyatga ega.

Bu choralar qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini barqaror va samarali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarda barqaror rivojlanishni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Maqolada tahlil qilingan ustuvor yo‘nalishlar-institutsional asoslarni mustahkamlash, moliyaviy mexanizmlarni diversifikatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat-xususiy sektor hamkorligini kengaytirish hamda monitoring va baholash tizimlarini kuchaytirish - qo‘llab-quvvatlash samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi.

Tahlil natijalariga asosan quyidagi asosiy tavsiyalar ishlab chiqildi:

Institutsional islohotlarni chuqurlashtirish: qonunchilik va boshqaruv tizimlarini takomillashtirish, mas’uliyat va shaffoflikni ta’minlash.

Moliyaviy vositalarni diversifikatsiya qilish: davlat, xususiy sektor va xalqaro manbalarni birlashtirish, risklarni kamaytirish va mablag‘lar taqsimotini optimallashtirish.

Raqamli texnologiyalarni keng qo‘llash: elektron platformalar orqali monitoring, ma’lumotlarni tahlil qilish va manzilli yordam berish samaradorligini oshirish.

Davlat-xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish: investitsiyalar va resurslarni samarali taqsimlash, innovatsion yechimlar va malakali kadrlar tayyorlashda hamkorlikni kuchaytirish.

Monitoring va baholash tizimlarini takomillashtirish: natijalarni doimiy tahlil qilish, muammolarni aniqlash va tizimni o‘zgartirish orqali qo‘llab-quvvatlashning barqarorligini ta’minlash.

Ushbu tavsiyalar ijro etilganda, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari nafaqat samarador va manzilli bo‘ladi, balki barqaror iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishni ta’minlaydi. Shu bilan birga, mamlakatning qo‘llab-quvvatlash siyosati ilmiy asosga ega bo‘lib, davlat va jamiyat uchun ustuvor yo‘nalishlarni belgilaydi.

Xulosa

Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish iqtisodiyot va ijtimoiy sohalarda barqaror rivojlanishni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Maqolada tahlil qilingan ustuvor yo‘nalishlar - institutsional asoslarni mustahkamlash, moliyaviy mexanizmlarni diversifikatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat-xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish va monitoring hamda baholash tizimlarini kuchaytirish - qo‘llab-quvvatlash samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini beradi. Ushbu choralar amalga oshirilganda, qo‘llab-quvvatlash siyosati nafaqat samarali va manzilli bo‘ladi, balki barqaror iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishni ham ta’minlaydi. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor hamkorligi orqali resurslardan samarali foydalanish va innovatsion yechimlarni joriy etish imkoniyati paydo bo‘ladi. Bu esa mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, monitoring va baholash tizimlarini takomillashtirish orqali qo‘llab-quvvatlash jarayoni doimiy ravishda tahlil qilinib, natijalarga asosan dasturlar va loyihalar optimizatsiya qilinadi. Ijtimoiy va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda davlat-xususiy sektor hamkorligini kengaytirish, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish va moliyaviy mexanizmlarni diversifikatsiya qilish ustuvor ahamiyatga ega. Bu esa resurslarning oqilona taqsimlanishi va qo‘llab-quvvatlash siyosati natijalarida manzilli yordamni ta’minlaydi. Shu tariqa, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish choralari amalga oshirilganda, davlatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligi mustahkamlanadi, faol iqtisodiy sub’ektlar rivojlanadi va innovatsion imkoniyatlar kengayadi. Maqolada tavsiya qilingan ustuvor yo‘nalishlar va chora-tadbirlar bu sohada ilg‘or amaliy va ilmiy asosga ega strategik yo‘nalishlarni belgilaydi. Maqolada tahlil qilingan ustuvor yo‘nalishlar — institutsional asoslarni mustahkamlash, moliyaviy mexanizmlarni diversifikatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat-xususiy sektor hamkorligini kengaytirish va monitoring hamda baholash tizimlarini kuchaytirish — nafaqat mexanizmlarning samaradorligini oshiradi, balki qo‘llab-quvvatlash siyosati natijalarini manzilli va olinadigan samaralar bo‘yicha aniqlaydi. Chuqur tahlil natijalari shundan dalolat beradiki, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari faqat moliyaviy yordamdan iborat emas; ular institutsional barqarorlik, raqamli transformatsiya va samarali hamkorlik asosida shakllanishi kerak. Moliyaviy vositalarni diversifikatsiya qilish orqali resurslar oqilona taqsimlanadi va iqtisodiy risklar minimallashtiriladi, bu esa barqaror rivojlanishni ta’minlaydi.

Raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari qo‘llab-quvvatlash jarayonini shaffof va samarali qiladi, natijalarni tahlil qilish va takliflarni amalga oshirish imkoniyatini beradi. Davlat-xususiy sektor hamkorligi esa resurslarning samarali taqsimlanishi, innovatsion yechimlarni joriy etish va moliyaviy samaradorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Shuningdek, monitoring va baholash tizimlari orqali qo‘llab-quvvatlash jarayonining natijalari doimiy ravishda tahlil qilinadi, bu esa loyihalar va dasturlarning samaradorligini optimizatsiya qilish imkonini yaratadi. Maqola natijalari shuni ko‘rsatadiki, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish choralari amalga oshirilganda, davlatning ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligi mustahkamlanadi, resurslardan samarali foydalanish ta’minlanadi va innovatsion rivojlanish uchun zamin yaratiladi.

Xulosa qilib aytganda, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini chuqur tahlil asosida takomillashtirish ustuvor yo‘nalishlari nafaqat nazariy jihatdan ahamiyatli, balki amaliy qo‘llanmasi bilan davlat va jamiyatning barqaror rivojlanishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 27-avgustdagi “Davlat moliyaviy nazorati tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6300-son Farmoni.
2. Abdullayev, A. J., Tursunov, O. T. 2023. G‘aznachilikning bugungi holati va uning davlat moliyasi tizimidagi ahamiyati. cyberleninka.ru.
3. Abdullayev, A. J., Tursunov, O. T. 2024. Davlat moliya tizimining raqamlashtirish istiqbollari. academia.edu.
4. Karimov, B. T. 2023. Davlat byudjetining samaradorligini oshirish yo‘llari. cyberleninka.ru.
5. Mehmonov, S. U., Karimova, Z. X., Tursunov, A. S. 2024. Byudjet tizimi. namdu.uz.
6. Temirov, M. 2023. Davlat moliyaviy nazorati faoliyatiga ichki audit xizmatlarining ta’siri. researchgate.net.
7. Temirov, M. 2024. Davlat sektorida moliyaviy nazorat: muammolar va rivojlanish istiqbollari. researchgate.net.
8. Temirov, M. H. 2023. Davlat moliyaviy nazorati sohasida xorijiy mamlakatlar tajribasi. researchgate.net.